

Slachtoffer-daderbemiddeling

Een onderzoek naar de gecombineerde invloed van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers op hun intentie tot het aangaan van bemiddeling

Marèl Lentfert

s1232444

Bachelorthese

Faculteit Gedragwetenschappen: Psychologie

Richting: Conflict, Risico en Veiligheid

Universiteit Twente

Dr. S. Zebel

Dr. K. van Erp

23 juni 2014

Samenvatting

Het doel van dit onderzoek was om de gecombineerde invloed aan te tonen van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers op hun intentie tot het aangaan van slachtoffer-daderbemiddeling. Op basis van eerder onderzoek werd verwacht dat slachtoffers bij een hoge mate van zelfredzaamheid een hogere intentie zouden hebben om zich aan te melden voor bemiddeling, dan bij een lage mate van zelfredzaamheid. Verder werd verwacht dat een hoge mate van angst bij het slachtoffer leidt tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een lage mate van angst, maar alleen als de mate van zelfredzaamheid bij het slachtoffer hoog is. Dit onderzoek was een 2 (angst: hoog vs. laag) x 2 (zelfredzaamheid: hoog vs. laag) tussen proefpersonen experiment. Er is gepoogd de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid te manipuleren. Het onderzoek werd uitgevoerd onder Nederlandse burgers tussen de 18 en 64 jaar, zij werden gevraagd een online vragenlijst in te vullen. Deze respondenten hadden geen van allen ervaring met slachtoffer-daderbemiddeling. De respondenten kregen een scenario te lezen waarbij ze zich moesten inleven in het slachtoffer van een fictieve inbraak. Omdat de manipulatie van zelfredzaamheid niet was gelukt, konden er geen conclusies worden getrokken omtrent zelfredzaamheid. De eerste en tweede verwachting werden daarom verworpen. Door de mislukte manipulatie werd de mate van zelfredzaamheid vervolgens vervangen door de hoeveelheid informatie over bemiddeling. De hoeveelheid informatie over bemiddeling bleek invloed te hebben op de intentie tot het aangaan van bemiddeling, met een hogere intentie bij veel informatie over bemiddeling dan bij weinig informatie over bemiddeling. Verder werd er geen interactie-effect gevonden van angst en de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Een verklaring hiervoor kan zijn, dat in plaats van zelfredzaamheid, de attitude van het slachtoffer ten aanzien van bemiddeling is gemanipuleerd.

Kernwoorden: slachtoffer-daderbemiddeling, mate van angst, mate van zelfredzaamheid, intentie, aangaan bemiddeling

Abstract

This study strives to determine the combined influence of the level of anxiety and the level of self-efficacy among victims on their intention to participate in victim-offender mediation. Based on previous research, it was expected that a high level of self-efficacy would lead to a higher intention of victim participation in victim-offender mediation than a low level of self-efficacy. Furthermore, it was expected that a high level of anxiety would lead to a higher intention of victim participation in victim-offender mediation than a low level of anxiety, but only if the level of self-efficacy is high. This study was a 2 (anxiety: high vs. low) x 2 (self-efficacy: high vs. low) between subject experiment. There has been attempted to manipulate the level of anxiety and the level of self-efficacy. Research was conducted using an online survey among Dutch participants, in the age between 18 and 64 years old. These participants did not have any experience with victim-offender mediation. The participants had to read a scenario about a fictitious burglary, in which they had to imagine they were the victims of that burglary. The manipulation of self-efficacy was not successful, therefore no conclusions could be drawn about self-efficacy. With this, the first and second hypothesis were rejected. Then the level of self-efficacy was replaced by the amount of information about mediation. The results indicate that the amount of information about mediation did influence victims' participation intention, with a higher intention with lots of information than with little information. Furthermore, no interaction was found of anxiety and the amount of information about mediation on the intention to participate in victim-offender mediation. Probably, instead of the level of self-efficacy, the attitude of the victim towards victim-offender mediation was manipulated.

Keywords: victim-offender mediation, level of anxiety, level of self-efficacy, intention, participation

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Abstract	3
Inhoudsopgave	4
Angst leidt tot aanmelden?	5
Angst als negatieve voorspeller	6
Angst als positieve voorspeller	8
Zelfredzaamheid	9
De Theory of Planned Behavior	10
Hypothesen	12
Methode	13
Respondenten en procedure	13
Onafhankelijke variabelen	13
<i>Manipulatie van angst</i>	14
<i>Manipulatie van zelfredzaamheid</i>	14
Metingen	14
<i>Sociaal demografische gegevens</i>	14
<i>Manipulatiechecks onafhankelijke variabelen</i>	14
<i>Afhankelijke variabelen</i>	15
Resultaten	17
Manipulatiecheck angst	17
Manipulatiecheck zelfredzaamheid	17
Intentie tot het aangaan van bemiddeling	17
Afhankelijke variabelen	18
Discussie	20
Beperkingen	20
Conclusies	21
Vervolgonderzoek	24
Referentielijst	25
Bijlagen	27
Beschrijving steekproef	27
Stimulusmateriaal	29
Vragenlijst	31

Angst leidt tot aanmelden?

De afgelopen jaren is in Nederland de belangstelling voor het herstelrecht steeds meer toegenomen. “Het herstelrecht is een stroming binnen (of naast) het strafrecht waarbij herstel van geleden schade en het nemen van verantwoordelijkheid van betrokkenen zelf centraal staan” (van Burik et al., 2010, p.21). Een vorm van herstelrecht die veelal in Nederland wordt toegepast is slachtoffer-daderbemiddeling. Het oorspronkelijke doel van deze vorm van bemiddeling was dat de behoeften van het slachtoffer centraal moesten komen te staan, wat afwijkt van toepassingen van het herstelrecht in andere landen. In programma's in andere landen waarin herstelgesprekken worden gehanteerd, is het voornaamste doel van het gesprek dat het resulteert in afspraken tussen het slachtoffer en de dader over het herstellen van de schade. In Nederland zijn deze afspraken niet zozeer van belang, het belangrijkste doel is hulp bieden aan het slachtoffer bij de verwerking van het misdrijf (Hissel, Jansen, Soethout & Tromp, 2006).

De Stichting Slachtoffer in Beeld (SiB) is een organisatie in Nederland en is specialist in bemiddeling tussen slachtoffers en daders van misdrijven. Slachtoffer-daderbemiddeling binnen de context van SiB is contact tussen het slachtoffer en de dader, is geheel vrijwillig en vindt plaats onder begeleiding van een professionele bemiddelaar (van Burik et al., 2010). In het jaar 2012 zijn het aantal aanmeldingen voor slachtoffer-daderbemiddeling bij SiB behoorlijk toegenomen (Slachtoffer in Beeld, 2013). Er zijn dat jaar 1508 aanmeldingen geweest voor bemiddeling, in 2011 waren er dat nog 1196. Dit impliceert een sterke groei van 28 procent. Het initiatief voor een bemiddelingsgesprek kan van zowel de dader als het slachtoffer afkomstig zijn. Stichting Slachtoffer in Beeld juicht aanmeldingen vanuit slachtoffers toe, aangezien het initiatief in 2012 maar voor 15 procent van alle aanmeldingen vanuit het slachtoffer kwam, in tegenstelling tot 84 procent vanuit de dader. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat er factoren een rol spelen die een negatieve invloed kunnen hebben op de intentie van slachtoffers om zich aan te melden voor bemiddeling.

Eerdere onderzoeken van Gröbe (2013) en Janssen (2013) hebben zich gericht op bovengenoemde factoren die van invloed kunnen zijn op de intentie van slachtoffers om zich aan te melden voor slachtoffer-daderbemiddeling. Zo zijn binnen deze onderzoeken variabelen als ernst van het misdrijf, tijdspositionering van de bemiddeling ten opzichte van de rechtszitting en geanticipeerde emoties als voorspellers onderzocht ten aanzien van de intentie van slachtoffers om deel te nemen aan bemiddeling. Geanticipeerde emoties zijn in dit kader emoties die kunnen ontstaan na een bepaalde ingebeelde situatie. Zo heeft Gröbe binnen haar onderzoek de samenhang proberen aan te tonen tussen geanticipeerde emoties en de intentie om slachtoffer-daderbemiddeling aan te gaan. Emoties als angst, woede, schaamte en afkeer ten aanzien van de dader zijn onderzocht. Een opvallend resultaat binnen dit onderzoek had betrekking op de variabele geanticipeerde angst, die wordt gedefinieerd als angst die ontstaat bij de respondent na het inbeelden van een bepaalde fictieve situatie. Respondenten met een hoge mate van geanticipeerde angst hadden een hogere intentie tot aanmelding voor bemiddeling dan

respondenten met een lage mate van geanticiperde angst. Dit resultaat werd van tevoren niet verwacht en is tevens strijdig met andere literatuur. Zo stellen Maguire en Corbett (1987) dat een hoge mate van angst bij het slachtoffer er juist toe kan leiden dat slachtoffers weigeren deel te nemen aan bemiddeling. Daarnaast wordt er in het algemeen gesteld dat emoties bepaalde acties veroorzaken (Elliot, Eder & Harmon-Jones, 2013; Kalat, 2009). Angst is in dit kader een emotie die ervoor zorgt dat een persoon een dergelijke situatie vermijdt die onplezierig is voor hem of haar. Hieruit zou je ook kunnen afleiden dat slachtoffers met een hoge mate van angst richting de dader het bemiddeld contact juist willen vermijden.

Interessant voor dit onderzoek is daarom om bovenstaande discrepantie verder te onderzoeken en om uit te zoeken hoe het kan dat binnen het onderzoek van Gröbe (2013) een hoge mate van geanticiperde angst positief samenhangt met de intentie tot aanmelden voor bemiddeling. Er zou in eerste instantie kunnen worden verondersteld dat slachtoffers die veel angst ervaren juist aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling, omdat ze verwachten dat ze hierdoor eerder van hun angstgevoelens af zullen komen. Verschillende onderzoeken hebben namelijk aangetoond dat angstgevoelens van het slachtoffer worden gereduceerd nadat bemiddeld contact met de dader heeft plaatsgevonden (van Burik et al., 2010; Hissel et al., 2006; Wemmers & Cyr, 2005).

Ook lijkt het aannemelijk dat de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers een belangrijke invloed kan hebben op de variabele geanticiperde angst. Slachtoffers die een hoge mate van zelfredzaamheid ervaren zullen een hogere intentie hebben om het contact met de dader aan te gaan, omdat ze er zeker van zijn en over het vertrouwen beschikken dat ze een bemiddelingsgesprek aan kunnen. Dit vertrouwen zal ontbreken bij een slachtoffer die zich niet zelfredzaam voelt. Uit het onderzoek van Gröbe (2013) bleek de mate van zelfredzaamheid ook positief samen te hangen met de intentie tot bemiddeling, maar daarentegen negatief met de mate van geanticiperde angst. Om de relatie tussen de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid verder te onderzoeken is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: *“Wat is de gecombineerde invloed van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers op hun intentie tot het aangaan van slachtoffer-daderbemiddeling?”*

Angst als negatieve voorspeller

In bestaande internationale en Nederlandse literatuur over slachtoffer-daderbemiddeling is het onderzoek vooral gericht op de effecten van slachtoffer-daderbemiddeling op slachtoffers en daders (e.g., Latimer, Dowden & Muise, 2005; Sherman et al., 2005; Zebel, 2012). Daarentegen richt nog maar weinig onderzoek zich op de factoren die van invloed zijn op de intentie van slachtoffers tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling. Toch zijn er enkele onderzoeken waar wordt ingegaan op de hierboven bedoelde factoren (e.g., Gröbe, 2013; Janssen, 2013). Hieronder zal verder worden ingezoomd op emoties, voornamelijk op de emotie angst, als voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname aan bemiddeling.

De mate van angst kan de intentie van slachtoffers tot deelname op twee verschillende manieren beïnvloeden, angst kan als negatieve voorspeller of als positieve voorspeller optreden. Hiermee wordt bedoeld dat er enerzijds onderzoeken zijn die stellen dat een hoge mate van angst bij het slachtoffer er toe kan leiden dat het slachtoffer weigert deel te nemen aan bemiddeling (van Burik et al., 2010; Maguire & Corbett, 1987; Umbreit, Coates & Vos, 2004). Angst wordt in dit geval gezien als een negatieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname. Anderzijds blijkt uit een aantal onderzoeken dat een hoge mate van (geanticiperde) angst bij het slachtoffer er juist toe zal leiden dat het slachtoffer wil deelnemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (Gröbe, 2013; Hissel et al., 2006). Angst is in deze context een positieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname aan bemiddeling. Er zal hieronder eerst worden ingegaan op angst als negatieve voorspeller.

Emoties spelen een mogelijke rol bij de intentie van slachtoffers om zich aan te melden voor slachtoffer-daderbemiddeling. Slachtoffers ervaren na het misdrijf bijvoorbeeld angst en woede ten aanzien van de dader (Lens, Pemberton & Groenhuijsen, 2010), die beide op hun eigen manier invloed kunnen hebben op de intentie van slachtoffers om deel te nemen aan bemiddeling. Wanneer het slachtoffer een hoge mate van angst ervaart om de dader te ontmoeten tijdens een bemiddelingsgesprek, kan dat het slachtoffer ervan weerhouden om deel te nemen (van Burik et al., 2010; Maguire & Corbett, 1987). Ook wanneer het slachtoffer verwacht zijn of haar eigen emoties niet in de hand te kunnen houden tijdens een gesprek, bijvoorbeeld door een woedeaanval, leidt dit tot een lagere intentie tot aanmelding voor slachtoffer-daderbemiddeling.

Tevens blijkt uit een aantal studies waarbij slachtoffers werden geïnterviewd die weigerden deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, wat hun motivatie was om niet deel te nemen (Umbreit et al., 2004). Een veelgenoemde reden voor het afzien van deelname was dat slachtoffers angst hebben om de dader wederom te ontmoeten. Deze angst kan volgens Steketee, ter Woerds, Moll en Boutellier (2006) enerzijds voortkomen uit het feit dat het slachtoffer bang is dat de dader uiteindelijk de verantwoordelijkheid niet op zich neemt voor hetgene hij of zij heeft aangericht. Anderzijds kan het slachtoffer (en familie van het slachtoffer) bang zijn dat het aangedane leed door een gesprek met de dader weer wordt opgerakeld.

Dat een hoge mate van angst negatief samenhangt met de intentie van slachtoffers tot deelname wordt nog eens bevestigd door het onderzoek van Pemberton, Winkel en Groenhuijsen (2006). Zij concludeerden dat slachtoffers van zware misdrijven een lagere intentie hebben om zich aan te melden voor slachtoffer-daderbemiddeling, omdat deze slachtoffers een hoge mate van kwetsbaarheid ervaren. Hieruit kan worden afgeleid dat deze kwetsbaarheid leidt tot angst bij het slachtoffer om de dader wederom te ontmoeten, wat uiteindelijk de reden kan zijn voor het feit dat het slachtoffer afziet van aanmelding voor een bemiddelingsgesprek met de dader.

Uit het bovenstaande kan dus worden geconcludeerd dat de emotie angst een rol speelt bij de intentie van slachtoffers: angst kan het slachtoffer ervan weerhouden om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling. Vanuit het feit dat algemene emotietheorieën stellen dat bepaalde

emoties bepaalde acties veroorzaken (Elliot et al., 2013; Kalat, 2009), is dit een heel logische conclusie. Binnen deze theorieën worden acties vaak opgesplitst in een zogenaamde “approach” (toenadering) of “avoidance” (vermijding) reactie. Angst is in dit kader namelijk een emotie die leidt tot een onplezierige situatie die het individu wil vermijden. Hieruit valt verder af te leiden dat respondenten die zich voorstellen slachtoffer te zijn met een hoge mate van angst ten aanzien van de dader het bemiddeld contact zouden kunnen willen vermijden.

Angst als positieve voorspeller

Hoewel hierboven naar voren kwam dat slachtoffers door factoren als angst een lagere intentie hebben om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling, zijn er ook redenen te benoemen waarom slachtoffers juist wel willen deelnemen aan een bemiddelingsgesprek met de dader. Er zijn enkele literatuurstudies waar wordt ingegaan op bovenstaande redenen voor deelname, tevens zijn er onderzoeken uitgevoerd waarbij slachtoffers door middel van interviews werden gevraagd naar hun redenen voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling (e.g., Hissel et al., 2006). Hieronder zal daarom worden ingegaan op onderzoeken waarin angst als positieve voorspeller optreedt.

Aangezien uit verschillende onderzoeken blijkt dat angstgevoelens van het slachtoffer aanzienlijk kunnen worden gereduceerd na een gesprek met de dader (van Burik et al., 2010; Hissel et al., 2006; Steketee et al., 2006; Wemmers & Cyr, 2005), kan hieruit worden verondersteld dat een mogelijke reden voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling kan zijn dat het slachtoffer denkt deze angstgevoelens juist te verminderen of te overwinnen door in gesprek te gaan met de dader onder begeleiding van een professionele bemiddelaar. Dit geldt echter alleen wanneer aan het slachtoffer duidelijk wordt gemaakt dat angstgevoelens kunnen worden verminderd na een bemiddelingsgesprek. Het slachtoffer moet namelijk over het vertrouwen beschikken dat zijn of haar angst kan worden verminderd. Een bemiddelingsgesprek zou het slachtoffer dus kunnen helpen bij de verwerking van het misdrijf, zoals hierboven ook al genoemd (e.g., van Burik et al., 2010), en het geeft het slachtoffer de mogelijkheid om opgekropte emoties te uiten ten opzichte van de dader.

Bovenstaande veronderstelling wordt bevestigd door het onderzoek van Hissel et al. (2006) waarin Nederlandse slachtoffers werden geïnterviewd over hun motivatie om een slachtoffer-dadergesprek aan te gaan. Uit deze interviews kwamen verschillende redenen naar voren waarom slachtoffers een dergelijk gesprek aan wilden gaan. Ten eerste bleek dat voor ongeveer 25 procent van de slachtoffers angst voor een nieuwe confrontatie met de dader de reden was om de dader onder begeleiding van een professionele bemiddelaar te ontmoeten. Aangezien bij het merendeel van de slachtoffers de dader een bekende was voor hem of haar, wilde het slachtoffer door middel van een bemiddelingsgesprek met de dader zijn of haar angst overwinnen en herhaling proberen te voorkomen. Hieruit wordt duidelijk dat binnen deze context angst bij het slachtoffer positief samenhangt met de intentie tot aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling. Een andere reden voor deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling die slachtoffers noemden was dat ze antwoord wilden krijgen op de

vraag waarom de dader het misdrijf heeft gepleegd, dit is voor zo'n 25 procent van de slachtoffers de voornaamste reden. Het lijkt aannemelijk dat deze reden voortkomt uit angst die het slachtoffer ervaart ten aanzien van de dader, want als de dader kan uitleggen waarom hij of zij het misdrijf heeft gepleegd krijgt het slachtoffer ook meer duidelijkheid. Als de dader bijvoorbeeld vertelt dat het een eenmalige onbewuste actie was, weet het slachtoffer dat hij of zij niet bang hoeft te zijn voor herhaling en kan het slachtoffer het misdrijf waarschijnlijk makkelijker verwerken. Hierdoor zullen de angstgevoelens van het slachtoffer ten aanzien van de dader uiteindelijk ook afnemen.

Ten slotte blijkt ook uit het onderzoek van Gröbe (2013) dat er een positieve relatie bestaat tussen geanticiperde angst en de intentie tot aanmelden voor bemiddeling. Dit houdt in dat wanneer de geanticiperde angst toeneemt, de intentie tot aanmelden ook toeneemt. Dit is een opvallend resultaat, omdat andere onderzoeken aantonen dat een hoge mate van angst bij het slachtoffer hem of haar er juist van kan weerhouden om deel te nemen aan bemiddeling (e.g., van Burik et al., 2010; Maguire & Corbett, 1987). Een verklaring voor dit verschil kan zijn dat het onderzoek van Gröbe werd uitgevoerd onder burgers die zich voorstelden slachtoffer te zijn, dit maakt bovendien een verschil met werkelijke slachtoffers. Omdat Gröbe als eerste statistisch significante resultaten vond met betrekking tot de relatie tussen geanticiperde angst en de intentie tot deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling, zal het huidige onderzoek voortbouwen op dit resultaat.

Zelfredzaamheid

Hierboven is gepoogd de splitsing in de literatuur betreffende de emotie angst zo goed mogelijk weer te geven. Het is duidelijk geworden dat angst soms als negatieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname aan bemiddeling op kan treden en soms als positieve voorspeller. Hoe kan dit opmerkelijke verschil in de literatuur worden verklaard? Zijn er onderliggende variabelen die van invloed zouden kunnen zijn op de emotie angst?

Voor deze laatste vraag zijn immers wel aanwijzingen gevonden binnen het onderzoek van Gröbe (2013). Uit dit onderzoek is namelijk gebleken dat de variabele gepercipieerde zelfredzaamheid, het geloof om zelf de verwerking na een misdrijf adequaat ter hand te kunnen nemen, positief samenhangt met de intentie tot bemiddeling, maar negatief met de mate van geanticiperde angst. Dit wil ten eerste zeggen dat wanneer de gepercipieerde zelfredzaamheid toeneemt, de intentie tot aanmelden voor bemiddeling ook toeneemt. Ten tweede wil dit zeggen dat wanneer de gepercipieerde zelfredzaamheid toeneemt, de geanticiperde angst juist afneemt. Dit laatste kan worden gesteld omdat de ernst van het misdrijf werd gemanipuleerd binnen het onderzoek van Gröbe. Een hoge ernst van het misdrijf leidde in dit geval tot een hoge geanticiperde angst bij de respondenten, maar ook tot een lage gepercipieerde zelfredzaamheid bij deze respondenten. Hieruit komt de negatieve samenhang voort tussen gepercipieerde zelfredzaamheid en geanticiperde angst.

Afgezien van bovenstaande negatieve samenhang binnen het onderzoek van Gröbe (2013) zou het ook mogelijk kunnen zijn dat zelfredzaamheid op een andere wijze invloed heeft op de emotie

angst. Er zullen wel degelijk slachtoffers zijn die erg angstig zijn geworden door het misdrijf, maar die zich toch zelfredzaam voelen en dus geloven dat ze in staat zijn om zelf de verwerking van het misdrijf adequaat ter hand te kunnen nemen. Een hogere zelfredzaamheid leidt tot een hogere intentie tot aanmelden voor bemiddeling (Gröbe, 2013), dus een gevoel van zelfredzaamheid is van groot belang bij slachtoffers voordat ze zich zullen aanmelden voor bemiddeling. Hieruit kan worden afgeleid dat de slachtoffers uit het onderzoek van Hissel et al. (2006) die tijdens het interview noemden dat angst een belangrijke motivatie voor hen was om deel te nemen aan bemiddeling, zich ook voldoende zelfredzaam moeten hebben gevoeld om het contact met de dader aan te gaan. Wanneer deze angstige slachtoffers zich op dat moment niet zelfredzaam zouden hebben gevoeld, zouden ze zich waarschijnlijk ook niet te durven aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling.

Uit bovenstaande blijkt dat er een belangrijke aanwijzing is dat de variabele zelfredzaamheid de verklaring vormt voor het feit dat angst zowel negatieve voorspeller als positieve voorspeller kan zijn. Er wordt namelijk verondersteld dat angst een positieve voorspeller kan zijn van de intentie van slachtoffers tot bemiddeling, op voorwaarde dat deze slachtoffers zich ook zelfredzaam voelen. Gepercipieerde zelfredzaamheid zal hieronder verder worden toegelicht aan de hand van de Theory of Planned Behavior, omdat gepercipieerde zelfredzaamheid binnen deze theorie een heel belangrijke factor vormt voor het voorspellen van gedrag (Ajzen, 1991).

De Theory of Planned Behavior

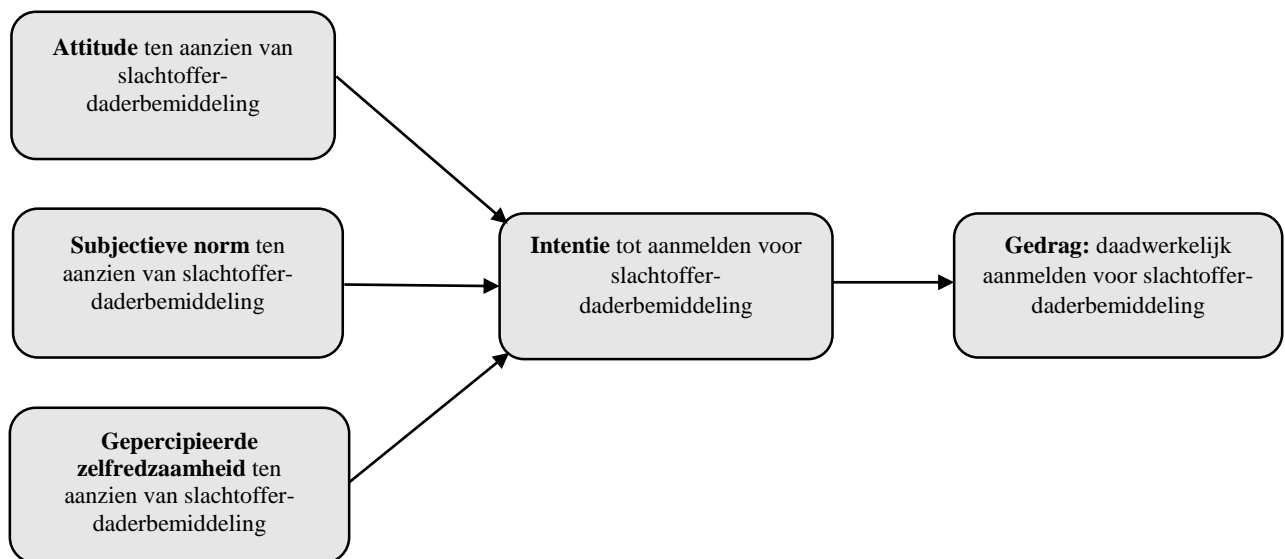
De Theory of Planned Behavior (TPB) is een psychologisch model dat veelal wordt gebruikt voor het voorspellen van gedrag (Ajzen, 1991). Alhoewel dit model normaal gesproken niet wordt gehanteerd in de context van slachtoffer-daderbemiddeling, zal het model voor dit onderzoek nuttig zijn om te analyseren welke factoren een rol spelen bij de intentie van het slachtoffer om zich aan te melden voor bemiddeling. De Theory of Planned Behavior probeert gedrag en gedragsintenties te voorspellen door middel van drie factoren: attitude, subjectieve norm en gepercipieerde gedragscontrole. Deze laatste wordt binnen huidig onderzoek vervangen door gepercipieerde zelfredzaamheid omdat beide begrippen in wezen hetzelfde zijn. Zo is gepercipieerde gedragscontrole de mate waarin iemand denkt in staat te zijn het gedrag daadwerkelijk uit te voeren, en betreft gepercipieerde zelfredzaamheid in de context van slachtoffer-daderbemiddeling het geloof om zelf de verwerking na een misdrijf adequaat ter hand te kunnen nemen (Gröbe, 2013). Centraal binnen het TPB model staat de intentie, wat overeen komt met de intentie van slachtoffers tot aanmelden voor bemiddeling die centraal staat binnen huidig onderzoek. In onderstaand Figuur 1. is het TPB model weergegeven in het kader van slachtoffer-daderbemiddeling.

Omtrent slachtoffer-daderbemiddeling is attitude de mate waarin iemand een positief of negatief oordeel heeft over slachtoffer-daderbemiddeling. De subjectieve norm verwijst in dit geval naar de reactie en mening van belangrijke anderen (partner, familie en vrienden) met betrekking tot deelname aan bemiddeling. Gepercipieerde zelfredzaamheid in deze context refereert naar het geloof

om zelf, op adequate wijze, de verwerking na een misdrijf ter hand te nemen, zoals hierboven ook al werd genoemd. Aangezien deze laatste factor, gepercipieerde zelfredzaamheid, de meeste empirische ondersteuning heeft gekregen voor het voorspellen van gedrag (Sutton, 1998), zal deze ook binnen de context van slachtoffer-daderbemiddeling moeten worden onderzocht. Immers, een belangrijk doel van bemiddeling is leedverwerking door contact met de dader. Dit vereist een bepaalde mate van zelfredzaamheid bij het slachtoffer, omdat het slachtoffer over het vertrouwen moet beschikken dat hij of zij een gesprek met de dader daadwerkelijk aan kan.

Binnen huidig onderzoek zal dus worden gepoogd om de gecombineerde invloed van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers op hun intentie tot het aangaan van bemiddeling aan het licht te krijgen. Op deze manier kan hopelijk worden gevonden dat zelfredzaamheid de verklaring vormt voor de discrepantie in de literatuur dat angst zowel positieve voorspeller als negatieve voorspeller kan zijn. Het lijkt aannemelijk dat met name wanneer slachtoffers zich zelfredzaam voelen, angst als positieve voorspeller zou kunnen optreden voor de intentie tot het aangaan van bemiddeling met de dader. Of deze veronderstelling mag worden aangenomen zal blijken uit dit onderzoek.

Figuur 1. *Conceptueel model gebaseerd op TPB model (Ajzen, 1991)*

Hypothesen

In dit onderzoek staan twee hypothesen centraal welke zijn opgesteld aan de hand van bovenstaand literatuuronderzoek. De hypothesen gaan over de onafhankelijke variabelen geanticiperde angst en gepercipieerde zelfredzaamheid en zullen worden getoetst door middel van een manipulatie. De twee hypothesen luiden als volgt:

Hypothese 1: Bij een hoge mate van zelfredzaamheid hebben slachtoffers een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling, dan bij een lage mate van zelfredzaamheid (Ajzen, 1991; Gröbe, 2013). Dit impliceert een hoofdeffect van zelfredzaamheid.

Hypothese 2: Er wordt een interactie-effect verwacht van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid. Bij een lage mate van zelfredzaamheid, zal een hoge mate van angst leiden tot een lagere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een lage mate van angst. Bij een hoge mate van zelfredzaamheid, zal een hoge mate van angst daarentegen juist leiden tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een lage mate van angst.

De afhankelijke variabelen die in dit onderzoek worden meegenomen zijn attitude ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling, subjectieve norm ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling, gepercipieerde zelfredzaamheid ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling, geanticiperde emotie ten aanzien van de dader en gedragsintentie tot het aangaan van bemiddeling. Hierover zijn echter geen hypothesen opgesteld, vandaar dat ze hierboven niet aan bod zijn gekomen.

Methode

Respondenten en procedure

Het onderzoek werd uitgevoerd onder Nederlandse burgers van 18 jaar of ouder. De vragenlijst werd niet afgenomen onder echte slachtoffers van misdrijven, omdat het ethisch gezien erg lastig was om angst te manipuleren onder echte slachtoffers van misdrijven. Alle respondenten werkten op vrijwillige basis mee aan het onderzoek.

In totaal ontvingen 189 respondenten de uitnodiging om deel te nemen aan het onderzoek, waarvan 155 vragenlijsten terugkwamen (response rate = 82%). Uiteindelijk werd één respondent uitgesloten omdat ze jonger was dan 18 jaar en werden er drie respondenten uitgesloten omdat zij ervaring hadden met slachtoffer-daderbemiddeling. Daarnaast waren zeven respondenten gestopt met het invullen van de vragenlijst na het lezen van het scenario, zij werden ook uitgesloten. De groep van 144 respondenten die overbleef bestond uit 60 mannen en 84 vrouwen. De leeftijd van de respondenten varieerde van 18 tot en met 64 jaar ($M = 35.60$, $SD = 14.27$). De verdere verdeling van de steekproef over de vier condities is te zien in Bijlage 1.

Binnen dit onderzoek werd gewerkt met een 2 (angst: laag vs. hoog) x 2 (zelfredzaamheid: laag vs. hoog) tussen-proefpersonen design. Enerzijds werd de mate van angst gemanipuleerd, anderzijds werd de mate van zelfredzaamheid gemanipuleerd. De respondenten werden at random over de vier verschillende condities verdeeld.

De respondenten werden geworven via sociale media zoals Facebook of via de e-mail. Het ging om een online vragenlijst die werd gestuurd door middel van een link welke de respondenten aan konden klikken. Voordat de respondenten met de vragenlijst startten kregen ze een korte toelichting over het doel van het onderzoek, waarbij beknopt werd verteld wat slachtoffer-daderbemiddeling inhoudt. Daarnaast werd een leesinstructie gegeven van het scenario en werd er tevens duidelijk aangegeven dat deelname aan het onderzoek geheel vrijwillig en vertrouwelijk is. Akkoord van de respondent werd verkregen doordat hij of zij moest aangeven bovenstaande instructie te hebben begrepen. Helemaal aan het eind van de vragenlijst was er voor de respondent de mogelijkheid om vragen en/of opmerkingen te plaatsen over het onderzoek. In zijn totaliteit was de respondent ongeveer tien minuten bezig om de gehele vragenlijst in te vullen.

Onafhankelijke variabelen

De Nederlandse burgers die deelnamen moesten zich voorstellen dat ze slachtoffer waren van een misdrijf. Ze kregen allemaal één van de vier fictieve scenario's te lezen. De scenario's beschreven allen een variatie van een geweld-vermogensmisdrijf vanuit het slachtoffer-perspectief. Deze scenario's zijn te vinden in Bijlage 2.

Manipulatie van angst

In beide angst condities werd een geweld-vermogensmisdrijf beschreven. In de hoge angst conditie werd het slachtoffer door een inbreker in zijn of haar eigen huis bedreigd met een pistool waarbij geweld werd gebruikt, waarna een aantal kostbare spullen door de inbreker werden meegenomen. In de lage angst conditie werd bij het slachtoffer in huis ingebroken, waarna een aantal kostbare spullen door de inbreker werden meegenomen. Het slachtoffer had de inbreker echter niet gezien.

Manipulatie van zelfredzaamheid

In beide zelfredzaamheid condities werd ten eerste beschreven dat er voor het slachtoffer de mogelijkheid bestond tot bemiddeld contact met de dader. In de hoge zelfredzaamheid conditie werd aan het slachtoffer uitgelegd dat hij of zij voorafgaand aan het bemiddelingsgesprek door een professionele bemiddelaar uitvoerig geïnformeerd en goed voorbereid zal worden op het gesprek. Het slachtoffer kreeg veel informatie over bemiddeling, waardoor het duidelijk was voor het slachtoffer wat een gesprek met de dader precies inhoudt. Aan het slachtoffer in de lage zelfredzaamheid conditie werd uitgelegd dat hij of zij altijd voorafgaand aan het bemiddelingsgesprek door een professionele bemiddelaar zal worden benaderd. Het slachtoffer kreeg verder geen informatie over bemiddeling, waardoor het onduidelijk was voor het slachtoffer wat een gesprek met de dader precies inhoudt.

Metingen

Hieronder zullen de sociaal-demografische gegevens, de manipulatiechecks van de onafhankelijke variabelen en de afhankelijke variabelen aan bod komen. De volledige versie van de vragenlijst is te vinden in Bijlage 3. Deze vragenlijst is afkomstig uit de masterthese van Gröbe (2013), echter werden er wel een aantal aanpassingen verricht.

Sociaal demografische gegevens

Aan het begin van de vragenlijst werd de respondent gevraagd een aantal sociaal-demografische gegevens in te vullen, waaronder geslacht, leeftijd en opleiding. Daarnaast werd de respondent gevraagd of hij of zij bekend was met slachtoffer-daderbemiddeling en/of met de Stichting Slachtoffer in Beeld. Aan het eind van de vragenlijst werd nog gevraagd of de respondent zelf ooit slachtoffer of verdachte was van een vermogensmisdrijf en/of geweldsmisdrijf, of dat hij of zij iemand in de nabije omgeving kende die ooit slachtoffer of verdachte was van een misdrijf. Naderhand bleek uit de resultatenanalyse dat drie respondenten te maken hebben gehad met slachtoffer-daderbemiddeling en bekend waren met de Stichting Slachtoffer in Beeld. Deze respondenten werden verwijderd uit de steekproef vanwege hun ervaring.

Manipulatiechecks onafhankelijke variabelen

Om te controleren of de manipulatie van de onafhankelijke variabelen “mate van angst” en “mate van

zelfredzaamheid” was gelukt, moest de respondent items beantwoorden die ingingen op de mate van angst en zelfredzaamheid na het lezen van één van de vier scenario’s. Deze items werden beantwoord door de respondent aan de hand van een 5-punts Likertschaal. De respondent kon kiezen uit de volgende vijf opties van de 5-punts Likertschaal: helemaal mee oneens, mee oneens, niet mee eens/niet mee oneens, mee eens en helemaal mee eens. De respondenten moesten zes items beantwoorden over de mate van geanticiperde angst na de beschreven inbraak. Voorbeelden van items die werden gesteld: “Als slachtoffer ben ik angstig geworden door de inbraak” en “Als slachtoffer ben ik nerveus geworden door de inbraak”. De interne consistentie van deze zes items was hoog ($\alpha = .91$). Cronbach’s alfa kon niet worden verhoogd door verwijdering van één of meerde items. De mate van gepercipieerde zelfredzaamheid bij de respondent na de beschreven inbraak werd gemeten door middel van vier items. Er werd bijvoorbeeld gevraagd: “Als slachtoffer in deze situatie zou ik me onzeker voelen of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen” en “Als slachtoffer in deze situatie zou ik erover aarzelen of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen”. De interne consistentie van deze items was hoog ($\alpha = .87$). Cronbach’s alfa kon niet noemenswaardig worden verhoogd door verwijdering van één of meerdere items.

Afhankelijke variabelen

Binnen dit onderzoek werden vijf afhankelijke variabelen gemeten. De eerste drie afhankelijke variabelen zijn afkomstig uit de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991), waaronder attitude, subjectieve norm en gepercipieerde zelfredzaamheid. De overige twee afhankelijke variabelen waren geanticiperde emotie en gedragsintentie. De afhankelijke variabelen werden gemeten aan de hand van stellingen die de respondent moest beantwoorden met behulp van een 5-punts Likertschaal (helemaal mee oneens t/m helemaal mee eens). Op deze manier gaven de respondenten aan in welke mate zij het eens of oneens waren met de gegeven stellingen. Voor de afhankelijke variabelen attitude, subjectieve norm, gepercipieerde zelfredzaamheid, geanticiperde emotie en gedragsintentie werden de items uit de vragenlijst van de masterthese van Gröbe (2013) gehanteerd. Wel werden er een aantal aanpassingen verricht.

Attitude ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling

De afhankelijke variabele attitude werd gevormd door zes items (Gröbe, 2013) en mat de positieve of negatieve beoordeling van de respondent ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling. Voorbeelden van items zijn: “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat bemiddeling voor mij nuttig is”, “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat bemiddeling voor mij belangrijk is” en “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat bemiddeling voor mij nadelig is”. De interne consistentie was hoog ($\alpha = .85$).

Subjectieve norm ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling

De variabele subjectieve norm bestond uit zes items en mat de mate waarin de respondent denkt dat

belangrijke anderen (partner, familie en vrienden) positief of negatieve aankijken tegen slachtoffer-daderbemiddeling. Er werd bijvoorbeeld gevraagd: “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat mijn partner/familie/vrienden bemiddeling voor mij waardevol vinden”, “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat mijn partner/familie/vrienden bemiddeling voor mij zinvol vinden” en “Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat mijn partner/familie/vrienden bemiddeling voor mij schadelijk vinden”. De interne consistentie van deze items was hoog ($\alpha = .87$).

Gepercipieerde zelfredzaamheid ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling

De afhankelijke variabele gepercipieerde zelfredzaamheid werd gevormd door drie items en mat de mate waarin de respondent zichzelf in staat acht op adequate wijze bemiddeling aan te gaan.

Voorbeelden van items zijn: “Als slachtoffer in deze situatie zou ik voldoende zelfverzekerd zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling” en “Als slachtoffer in deze situatie zou ik vertrouwen in mijzelf hebben om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling”. De interne consistentie was hoog ($\alpha = .82$).

Geanticiperde emotie ten aanzien van de dader

De variabele geanticiperde emotie mat de voorgestelde affectieve reactie van de respondent ten aanzien van de dader van het misdrijf. Er werden drie emoties gemeten: woede, afkeer en angst. De emotie woede bestond uit vijf items ($\alpha = .85$), afkeer ook uit vijf items ($\alpha = .92$) en angst uit zes items ($\alpha = .92$). Bij de emotie woede werd bijvoorbeeld gevraagd: “Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik mij woedend voelen”. Een voorbeeld van een item bij de emotie afkeer is: “Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik walging voelen”. Een voorbeeld van een item bij de emotie angst is: “Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik mij paniekerig voelen”. De interne consistentie van deze drie variabelen was hoog.

Intentie tot het aangaan van bemiddeling

De afhankelijke variabele intentie werd gevormd door twee dimensies. De eerste dimensie was de intentie tot het aangaan van contact met de dader, deze werd gevormd door vijf positieve items en drie negatieve items ($\alpha = .87$). De negatieve items werden gehercodeerd. Een voorbeeld van een positief item is: “Als slachtoffer in deze situatie zou ik behoefte hebben om de dader te vertellen over de gevolgen van zijn daad”. Een voorbeeld van een negatief item is: “Als slachtoffer in deze situatie zou ik op geen enkele wijze contact willen met de dader van deze inbraak”. De tweede dimensie mat de intentie om zich daadwerkelijk aan te melden voor een bemiddelingsgesprek, deze bestond uit drie items. Er werd bijvoorbeeld gevraagd: “Als slachtoffer in deze situatie zou ik me via een medewerker van Slachtofferhulp laten aanmelden voor bemiddeling bij Slachtoffer in Beeld” ($\alpha = .85$). De variabelen van beide dimensies hadden een hoge interne consistentie.

Resultaten

Bij alle onderstaande analyses werd telkens een tweefactor variantieanalyse uitgevoerd, met “fixed factors” mate van angst en mate van zelfredzaamheid.

Manipulatiecheck angst

Er werd een manipulatiecheck uitgevoerd om te analyseren of de manipulatie van angst is gelukt. In Tabel 1. staan de gemiddelden en standaarddeviaties van algemene angst als gevolg van het misdrijf weergegeven voor de hoge en lage angst conditie.

Tabel 1. De gemiddelden (*M*) en standaarddeviaties (*SD*) van algemene angst als gevolg van het misdrijf per conditie

	Hoge angst		Lage angst	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Algemene angst als gevolg van het misdrijf	3.89	0.78	3.36	1.00

Er werd een significant hoofdeffect gevonden van de manipulatie van angst op algemene angst als gevolg van het misdrijf, $F(1, 140) = 12.53, p = .001$. Zo werd de algemene angst als gevolg van het misdrijf in de hoge angst conditie significant hoger waargenomen dan in de lage angst conditie. Er werd geen significant hoofdeffect van zelfredzaamheid gevonden op algemene angst als gevolg van het misdrijf, $F(1, 140) < 1$, noch een significant interactie-effect tussen angst en zelfredzaamheid op algemene angst als gevolg van het misdrijf, $F(1, 140) < 1$. De manipulatie van angst op algemene angst als gevolg van het misdrijf bleek hiermee succesvol.

Manipulatiecheck zelfredzaamheid

Er werd tevens een manipulatiecheck uitgevoerd om te analyseren of de manipulatie van zelfredzaamheid is gelukt. Er werd geen significant hoofdeffect gevonden van de manipulatie van zelfredzaamheid op algemene zelfredzaamheid, $F(1, 140) = 1.21, p = .274$. Er werd ook geen significant hoofdeffect van de angst conditie gevonden op algemene zelfredzaamheid, $F(1, 140) = 2.72, p = .101$. Hierbij was de gemiddelde algemene zelfredzaamheid in de lage angst conditie 3.18 ($SD = 0.13$) en de gemiddelde algemene zelfredzaamheid in de hoge angst conditie 2.87 ($SD = 0.13$). Ten slotte werd er geen significant interactie-effect tussen angst en zelfredzaamheid gevonden op algemene zelfredzaamheid, $F(1, 140) < 1$. De manipulatie van zelfredzaamheid op algemene zelfredzaamheid bleek hiermee dus niet succesvol.

Intentie tot het aangaan van bemiddeling

Ten eerste werd er een hoofdeffect verwacht van zelfredzaamheid op de intentie tot het aangaan van

bemiddeling, met een significant hogere intentie bij een hoge mate van zelfredzaamheid. Ten tweede werd er een interactie-effect verwacht van angst en zelfredzaamheid op de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Omdat de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt, mocht het woord “zelfredzaamheid” ook niet meer worden gebruikt voor het beschrijven van de resultaten. De eerste en tweede hypothese werden daarom verworpen. Zelfredzaamheid werd vervangen door de hoeveelheid informatie over bemiddeling die in het scenario werd gegeven. De intentie tot het aangaan van bemiddeling werd onderverdeeld in twee schalen: de intentie tot het aangaan van contact met de dader en de intentie om zich daadwerkelijk aan te melden voor een bemiddelingsgesprek.

Er werd een significant hoofdeffect gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het aangaan van contact met de dader, $F(1, 140) = 5.57, p = .020$. Zo was de intentie tot het aangaan van contact met de dader in de conditie waar veel informatie werd gegeven ($M = 3.69, SD = 0.11$) significant hoger dan in de conditie waar weinig informatie werd gegeven ($M = 3.32, SD = 0.11$). Daarnaast werd er een significant hoofdeffect gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het daadwerkelijk aanmelden voor een bemiddelingsgesprek, $F(1, 138) = 4.75, p = .031$. Zo was de intentie tot het daadwerkelijk aanmelden voor een bemiddelingsgesprek in de conditie waar veel informatie werd gegeven ($M = 3.29, SD = 0.12$) significant hoger dan in de conditie waar weinig informatie werd gegeven ($M = 2.93, SD = 0.12$).

Verder werd er geen significant hoofdeffect gevonden van de angst conditie op zowel de intentie tot het aangaan van contact met de dader, $F(1, 140) < 1$, als op de intentie tot het daadwerkelijk aanmelden voor een bemiddelingsgesprek, $F(1, 138) = 1.02, p = .313$.

Ten slotte werd er ook geen significant interactie-effect gevonden van angst en de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het aangaan van contact met de dader, $F(1, 140) < 1$. Er werd tevens geen significant interactie-effect gevonden van angst en de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het daadwerkelijk aanmelden voor een bemiddelingsgesprek, $F(1, 138) < 1$.

Afhankelijke variabelen

Naast bovenstaande afhankelijke variabele “intentie tot het aangaan van bemiddeling” werden andere afhankelijke variabelen getoetst. Over deze afhankelijke variabelen zijn echter geen hypothesen opgesteld. In Tabel 2. staat een overzicht van alle afhankelijke variabelen met bijbehorende F -waarden en p -waarden.

Tabel 2. *Hoofd- en interactie-effecten op verschillende afhankelijke variabelen met bijbehorende F-waarden en p-waarden*

	Hoofdeffect angst	Hoofdeffect hoeveelheid informatie over bemiddeling	Angst x Hoeveelheid informatie over bemiddeling
--	-------------------	---	---

Variabele	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Intentie contact dader	.48	.491	5.57	.020*	.00	.982
Intentie aanmelden bemiddeling	1.02	.313	4.75	.031*	.02	.898
Attitude	1.00	.320	4.91	.028*	1.86	.175
Subjectieve norm	1.35	.247	2.91	.090	1.69	.196
Gepercipieerde zelfredzaamheid	.36	.551	1.23	.269	.20	.653
Geanticipeerde woede	.79	.375	3.59	.060	3.51	.063
Geanticipeerde afkeer	.35	.553	1.09	.299	.02	.899
Geanticipeerde angst	8.36	.004*	.02	.899	.01	.922

Note. * = $p < .05$

Een opvallend resultaat werd gevonden op de variabele attitude. Zo werd een significant verschil gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op attitude, $F(1, 140) = 4.91, p = .028$. Zo was de attitude ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling in de conditie waar veel informatie werd gegeven ($M = 3.55, SD = 0.09$) significant hoger dan in de conditie waar weinig informatie werd gegeven ($M = 3.25, SD = 0.10$).

Daarnaast werd er een significant hoofdeffect gevonden van de angst conditie op de geanticipeerde angst ten aanzien van de dader, $F(1, 140) = 8.36, p = .004$. Zo was de geanticipeerde angst ten aanzien van de dader in de hoge angst conditie ($M = 3.45, SD = 0.11$) significant hoger dan in de lage angst conditie ($M = 3.00, SD = 0.11$).

Ten slotte werd er nog een opvallend resultaat gevonden op de variabele geanticipeerde woede ten aanzien van de dader. Zo werd er bijna een significant verschil gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op geanticipeerde woede ten aanzien van de dader, $F(1, 140) = 3.59, p = .060$. De geanticipeerde woede ten aanzien van de dader in de conditie waar weinig informatie werd gegeven ($M = 3.91, SD = 0.10$) was bijna significant hoger dan in de conditie waar veel informatie werd gegeven ($M = 3.65, SD = 0.10$). Ook werd er bijna een significant interactie-effect gevonden van angst en de hoeveelheid informatie over bemiddeling op geanticipeerde woede ten aanzien van de dader, $F(1, 140) = 3.51, p = .063$. In Tabel 3. staat een overzicht van de gemiddelden en standaarddeviaties behorend bij dit bijna significante interactie-effect, weergegeven voor de verschillende condities.

Tabel 3. Gemiddelden (*M*) en standaarddeviaties (*SD*) van geanticipeerde woede ten aanzien van de dader per conditie

Weinig informatie		Veel informatie	
Lage angst	Hoge angst	Lage angst	Hoge angst

	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
Geanticiperde woede ten aanzien van de dader	3.72	0.14	4.10	0.14	3.71	0.14	3.58	0.14

Discussie

Uit de literatuur is duidelijk geworden dat er enerzijds onderzoeken zijn die stellen dat een hoge mate van angst bij het slachtoffer er toe kan leiden dat het slachtoffer weigert deel te nemen aan bemiddeling (van Burik et al., 2010; Maguire & Corbett, 1987; Umbreit et al., 2004). Angst is dan een negatieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname aan bemiddeling. Anderzijds blijkt uit een aantal onderzoeken dat een hoge mate van (geanticiperde) angst bij het slachtoffer er juist toe zal leiden dat het slachtoffer wil deelnemen aan slachtoffer-daderbemiddeling (Gröbe, 2013; Hissel et al., 2006). Angst is in deze context een positieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot deelname aan bemiddeling. Om bovenstaande discrepantie in de literatuur verder uit te zoeken werd binnen huidig onderzoek door middel van een experiment de gecombineerde invloed onderzocht van de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid van slachtoffers op hun intentie tot het aangaan van bemiddeling. Zo kon worden bekeken of zelfredzaamheid de verklaring vormt voor het feit dat angst soms optreedt als negatieve voorspeller van de intentie van slachtoffers tot het aangaan van bemiddeling en soms als positieve voorspeller. Hierbij werd ook de invloed van de variabelen uit de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991) onderzocht, waaronder attitude, subjectieve norm en gepercipieerde zelfredzaamheid. Tevens werd de invloed van een drietal geanticiperde emoties onderzocht: woede, afkeer en angst.

Ten eerste werd op basis van onderzoek van Ajzen (1991) en Gröbe (2013) verwacht dat slachtoffers bij een hoge mate van zelfredzaamheid een hogere intentie hebben tot het aangaan van bemiddeling, dan bij een lage mate van zelfredzaamheid. De tweede verwachting omvatte de interactie-hypothese tussen de mate van angst en de mate van zelfredzaamheid op de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Hierbij werd verwacht dat een hoge mate van angst bij slachtoffers leidt tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een lage mate van angst, maar alleen als de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers hoog is. Alvorens er conclusies kunnen worden getrokken op basis van de resultaten dienen een aantal beperkingen van dit onderzoek te worden besproken.

Beperkingen

Er zijn een tweetal belangrijke beperkingen te benoemen die dit onderzoek met zich mee heeft gebracht. De eerste beperking van het onderzoek is dat de respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld geen echte slachtoffers waren van een misdrijf. De respondenten waren Nederlandse burgers tussen de 18 en 64 jaar die zich probeerden in te leven in een fictief scenario van een inbraak. Bij

mensen die werkelijk slachtoffer zijn geworden van een ernstig misdrijf kunnen heftige angst- en woedegevoelens ontstaan (Lens et al., 2010). Dit is een groot verschil met wanneer iemand zich moet voorstellen slachtoffer te zijn van een misdrijf, omdat deze angst- en woedegevoelens dan moeilijker voor te stellen zijn en waarschijnlijk minder sterk worden ervaren. Ook zal er een verschil zitten in de intentie tot het aangaan van bemiddeling, omdat echte slachtoffers hier op een andere manier tegenaan zullen kijken dan mensen die zich voorstellen slachtoffer te zijn. Dit was ook te zien aan het einde van de vragenlijst, waar respondenten opmerkingen en/of vragen konden plaatsen over het onderzoek. Een aantal respondenten schreef hier dat ze de vragen waarschijnlijk op een andere wijze zouden invullen als ze het misdrijf zelf zouden hebben meegemaakt. Andere respondenten schreven ook dat ze beter zouden kunnen bepalen of ze behoefte hebben aan slachtoffer-daderbemiddeling als ze zelf al eens slachtoffer zijn geweest van een soortgelijk misdrijf. De gevonden resultaten binnen dit onderzoek kunnen dus slechts beperkte uitspraken doen over de intentie van werkelijke slachtoffers tot het aangaan van bemiddeling.

De tweede beperking die het onderzoek met zich mee heeft gebracht is dat de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt. Ten eerste zijn de items die gesteld werden over de mate van zelfredzaamheid gecontroleerd. Dit bleek echter niet de oorzaak van het feit dat de manipulatie is mislukt. Door middel van de vier items kon de mate van zelfredzaamheid op de juiste manier worden gemeten. Omdat de items niet de oorzaak vormden voor de mislukte manipulatie van zelfredzaamheid zijn vervolgens de scenario's nogmaals bestudeerd. Hieruit kan ten eerste worden verondersteld dat door het lezen van het scenario de zelfredzaamheid bij de respondent niet werd gemanipuleerd, maar dat er waarschijnlijk iets anders is gemanipuleerd. Door het lezen van het scenario werd er namelijk geen aanspraak gemaakt op de zelfredzaamheid van de respondent, wat bleek uit de manipulatiecheck. Een andere reden voor het feit dat de manipulatie niet is gelukt kan zijn dat de scenario's over zelfredzaamheid te abstract zijn beschreven. Hiermee wordt bedoeld dat de scenario's waarbij het de bedoeling was om veel informatie te geven over bemiddeling ook beschreven dat er veel zal worden uitgelegd over bemiddeling, maar dat er niet precies wordt beschreven hoe slachtoffer-daderbemiddeling nu stap voor stap in zijn werk gaat. Zo wisten de respondenten nog steeds niet welke acties ze zelf kunnen ondernemen om slachtoffer-daderbemiddeling aan te gaan. Omdat de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt, wordt de mate van zelfredzaamheid bij het trekken van conclusies vervangen door de hoeveelheid informatie over bemiddeling die in het scenario werd gegeven.

Conclusies

Ten eerste bleek uit de manipulatiecheck dat de manipulatie van angst invloed had op de algemene angst die de respondent rapporteerde als gevolg van het misdrijf. Bij een misdrijf waar veel angst wordt opgeroepen bij het slachtoffer wordt een hogere mate van angst gerapporteerd, dan bij een misdrijf waar weinig angst wordt opgeroepen. Vervolgens bleek uit de manipulatiecheck dat de

manipulatie van zelfredzaamheid geen invloed had op de algemene zelfredzaamheid die de respondent rapporteerde na het lezen van het scenario. Bij veel informatie over slachtoffer-daderbemiddeling wordt geen hogere mate van zelfredzaamheid gerapporteerd dan bij weinig informatie over slachtoffer-daderbemiddeling. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn hierboven al besproken.

Zelfredzaamheid

Ten eerste werd de verwachting dat slachtoffers bij een hoge mate van zelfredzaamheid een hogere intentie hebben tot het aangaan van bemiddeling dan bij een lage mate van zelfredzaamheid (Ajzen, 1991; Gröbe, 2013), niet ondersteund. Omdat de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt, mag namelijk ook niet worden gesteld dat slachtoffers bij een hoge mate van zelfredzaamheid een hogere intentie hebben tot het aangaan van bemiddeling dan bij een lage mate van zelfredzaamheid. Dit wil niet meteen zeggen dat er mag worden geconcludeerd dat zelfredzaamheid geen effect heeft op de intentie van slachtoffers tot het aangaan van bemiddeling. Als de manipulatie van zelfredzaamheid wel zou zijn gelukt, kon deze verwachting waarschijnlijk wel worden bevestigd. Tevens bleek uit de resultaten van het onderzoek van Gröbe (2013) dat wanneer de gepercipieerde zelfredzaamheid van de respondent toeneemt, de intentie tot bemiddeling ook toeneemt. Verder is zelfredzaamheid, ook wel “perceived self-efficacy” binnen de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991), een belangrijke voorspeller van de intentie van gedrag bij mensen. Hoe hoger de “perceived self-efficacy”, hoe beter mensen zich in staat voelen om het gedrag ook daadwerkelijk te kunnen vertonen. Op basis van de onderzoeken van Gröbe en Ajzen mag worden gesteld dat zelfredzaamheid wel degelijk effect kan hebben op de intentie van slachtoffers tot het aangaan van bemiddeling. Binnen huidig onderzoek werd dit effect alleen niet gevonden, waarschijnlijk doordat de manipulatie van zelfredzaamheid is mislukt.

Ook werd de tweede verwachting dat een hoge mate van angst bij slachtoffers leidt tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een lage mate van angst, maar alleen als de mate van zelfredzaamheid bij slachtoffers hoog is, verworpen. Omdat de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt mag deze hypothese ook niet worden bevestigd. Nu mag niet meteen worden geconcludeerd dat zelfredzaamheid geen verklaring vormt voor het feit dat angst zowel negatieve als positieve voorspeller kan zijn van de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Er zullen wel degelijk slachtoffers zijn die erg angstig zijn geworden door een misdrijf, maar zich toch zelfredzaam genoeg voelen om slachtoffer-daderbemiddeling aan te gaan. Op basis hiervan werd binnen huidig onderzoek namelijk ook de verwachting opgesteld dat angst en zelfredzaamheid interacteren op de intentie tot het aangaan van bemiddeling.

Een verklaring voor het feit dat deze verwachting werd verworpen, kan ten eerste zijn dat de manipulatie van zelfredzaamheid is mislukt. Wanneer respondenten bij veel informatie over bemiddeling wel een hogere zelfredzaamheid hadden gerapporteerd, was er misschien ook een interactie-effect gevonden. Dan mochten er immers wel uitspraken gedaan worden over

zelfredzaamheid.

Een andere verklaring is dat er ook geen effect van angst is gevonden op de intentie tot het aangaan van bemiddeling, wat wel een voorwaarde is voor het resulteren in een interactie-effect tussen angst en zelfredzaamheid. Een misdrijf waarbij veel angst werd opgeroepen bij het slachtoffer leidde niet tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan een misdrijf waar weinig angst werd opgeroepen. Dit is tegenstrijdig met de resultaten van het onderzoek van Gröbe (2013), waaruit bleek dat geanticiperde angst positief samenhangt met de intentie tot bemiddeling. Dat deze bevinding binnen huidig onderzoek niet is gevonden, kan komen doordat respondenten die zich voorstelden slachtoffer te zijn niet goed konden bepalen of ze de intentie hebben om slachtoffer-daderbemiddeling aan te gaan. Als je een dergelijk misdrijf nooit hebt meegemaakt, is het waarschijnlijk ook lastiger om te beslissen of je überhaupt behoefte hebt aan slachtoffer-daderbemiddeling.

Overige conclusies

Hoewel bovenstaande hypothesen niet werden bevestigd, zijn er wel een aantal andere opvallende effecten gevonden.

Allereerst werd er een effect gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Zo was de intentie tot het aangaan van bemiddeling hoger wanneer er veel informatie werd gegeven dan wanneer er weinig informatie werd gegeven. Concluderend kan er dus worden gesteld dat wanneer het slachtoffer beschikt over veel informatie over slachtoffer-daderbemiddeling dit leidt tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling dan wanneer het slachtoffer beschikt over weinig informatie.

Vervolgens werd er een effect gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op de attitude ten aanzien van bemiddeling. Wanneer er veel informatie wordt gegeven over bemiddeling leidt dit tot een positievere attitude ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling dan wanneer er weinig informatie wordt gegeven. Een verklaring voor dit opvallende resultaat kan zijn dat in plaats van zelfredzaamheid de attitude van de respondent ten aanzien van slachtoffer-daderbemiddeling werd gemanipuleerd door het lezen van het scenario. Een logische veronderstelling is dat respondenten positiever tegen slachtoffer-daderbemiddeling aankijken wanneer ze hier veel informatie over krijgen, omdat ze door het lezen van het scenario weten dat ze als slachtoffers veel uitleg zullen krijgen over bemiddeling. Dit werd immers in de scenario's waar veel informatie werd gegeven nadrukkelijk vermeld.

Ook werd een effect gevonden van angst op de geanticiperde angst ten aanzien van de dader. Hierbij was de geanticiperde angst ten aanzien van de dader in de hoge angst conditie significant hoger dan in de lage angstconditie. Concluderend kan hieruit worden gesteld dat bij een misdrijf waar veel angst wordt opgeroepen bij het slachtoffer een hogere mate van angst wordt ervaren ten aanzien van de dader, dan bij een misdrijf waar weinig angst wordt opgeroepen. Dit wordt bevestigd door het onderzoek van Lens et al. (2010), waarin wordt gezegd dat slachtoffers na een ernstig misdrijf een

hoge mate van angst kunnen ervaren ten aanzien van de dader. Hierbij moet wel in acht worden genomen dat de respondenten in huidig onderzoek geen werkelijke slachtoffers waren.

Ten slotte werd er bijna een significant effect gevonden van de hoeveelheid informatie over bemiddeling op geanticipeerde woede ten aanzien van de dader. Zo was de geanticipeerde woede ten aanzien van de dader bijna significant hoger wanneer er weinig informatie werd gegeven over bemiddeling dan wanneer er veel informatie werd gegeven. Wanneer er meer respondenten aan het onderzoek zouden hebben deelgenomen, zou er waarschijnlijk helemaal een significant verschil zijn gevonden. Dan zou kunnen worden geconcludeerd dat bij weinig informatie over slachtoffer-daderbemiddeling na het misdrijf slachtoffers een hogere geanticipeerde woede ervaren ten aanzien van de dader, dan bij veel informatie over slachtoffer-daderbemiddeling. Ook werd er bijna een significant interactie-effect gevonden van angst en de hoeveelheid informatie over bemiddeling op geanticipeerde woede ten aanzien van de dader. Deze zou waarschijnlijk ook helemaal significant zijn als er meer respondenten zouden participeren. Dan zou kunnen worden geconcludeerd dat bij weinig informatie over bemiddeling een hoge mate van angst zal leiden tot een hogere geanticipeerde woede ten aanzien van de dader dan een lage mate van angst. Bij veel informatie over bemiddeling zal een lage mate van angst daarentegen juist leiden tot een hogere geanticipeerde woede ten aanzien van de dader dan een hoge mate van angst.

Vervolgonderzoek

Er zijn enige suggesties te geven voor vervolgonderzoek. Ten eerste is het aan te raden om een volgend onderzoek onder echte slachtoffers van misdrijven uit te voeren, in plaats van onder respondenten die zich moeten voorstellen dat ze slachtoffer zijn van een misdrijf. Er moet dan wel eerst worden gecheckt of het slachtoffer het misdrijf wat hij of zij zelf heeft meegemaakt voldoende heeft verwerkt om zich te kunnen inleven in andere scenario's. Een aantal respondenten heeft bij overige opmerkingen aangegeven dat ze beter zouden kunnen bepalen of ze behoefte hebben aan slachtoffer-daderbemiddeling als ze zelf al eens slachtoffer zijn geweest. Onder echte slachtoffers zullen de resultaten op de intentie tot het aangaan van bemiddeling dan waarschijnlijk een andere vorm aannemen. Het is interessant om hierover meer inzicht te krijgen. Misschien wordt er dan wel een interactie-effect gevonden van angst en zelfredzaamheid op de intentie tot het aangaan van bemiddeling. Hiermee zou dan mogelijk de discrepantie in de literatuur betreffende de emotie angst wel verklaard kunnen worden.

Vervolgens zou het in een volgend onderzoek handig zijn dat de manipulaties van tevoren worden gecheckt, bijvoorbeeld door middel van een pilot-onderzoek. Zo wordt voorkomen dat naderhand de manipulatie niet lukt, zoals binnen huidig onderzoek de manipulatie van zelfredzaamheid niet is gelukt. Wanneer manipulaties worden gecheckt voordat de uiteindelijke vragenlijst wordt afgenomen, zal dit leiden tot meer betrouwbare uitspraken over de hypothesen en de uiteindelijke conclusies.

Aangezien werd geconcludeerd dat het geven van veel informatie over bemiddeling aan het slachtoffer leidt tot een hogere intentie tot het aangaan van bemiddeling en tot een positievere attitude ten aanzien van bemiddeling, is het voor de Stichting Slachtoffer in Beeld aan te raden om slachtoffers goed voor te lichten over hoe bemiddeling precies werkt. Wanneer slachtoffers precies weten hoe bemiddeling werkt zullen ze positiever tegen bemiddeling aankijken. Ook kan er dan een stijging worden verwacht in het aantal aanmeldingen bij het SiB vanuit het slachtoffer.

Referentielijst

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50 (2), 179–211.
- Burik, A. van, Heim, M., Hoogeveen, C., de Jong, B. J., Slump, G. J., & Vogelvang, B. (2010). *Evaluatie slachtoffer-dadergesprekken: een onderzoek naar de landelijke implementatie van slachtoffer-dadergesprekken*. Woerden: Adviesbureau Van Montfoort.
- Elliot, A. J., Eder, A. B., & Harmon-Jones, E. (2013). Approach-avoidance motivation and emotion: convergence and divergence. *Emotion Review*, 5 (3), 308–311. doi: 10.1177/1754073913477517
- Gröbe, M. (2013). *Op weg naar herstel: een experimenteel onderzoek naar de factoren die een rol spelen bij de intentie van slachtoffers tot aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling*. Unpublished manuscript, University of Twente.
- Hissel, S. C. E. M., Jansen, M., Soethout, J. E., & Tromp, E. (2006). *Procesevaluatie slachtoffer-dadergesprekken*. Amsterdam: Regioplan.
- Janssen, A. L. (2013). *Hoe beïnvloeden ernst van het misdrijf en relatie met de dader de bereidheid van slachtoffers tot slachtoffer-daderbemiddeling*. Unpublished manuscript, University of Twente.
- Kalat, J. W. (2009). *Biological psychology*. (10th edition). Wadsworth: Cengage Learning.
- Latimer, J., Dowden, C., & Muise, D. (2005). The effectiveness of restorative justice practices: a meta-analysis. *The Prison Journal*, 85 (2), 127–144. doi: 10.1177/0032885505276969
- Lens, K., Pemberton, A., & Groenhuijsen, M. (2010). *Het spreekrecht in Nederland: een bijdrage aan emotioneel herstel van slachtoffers?* Tilburg/Den Haag: INTERVICT/WODC.
- Maguire, M., & Corbett, C. (1987). *The effects of crime and the work of victims support schemes*. Aldershot: Gower.
- Pemberton, A., Winkel, F. W., & Groenhuijsen, M. S. (2006). Op weg naar slachtoffergerichte theorievorming in het herstelrecht. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 6 (1), 48–64.
- Sherman, L. W., Strang, H., Angel, C., Woods, D., Barnes, G. C., Bennett, S., & Inkpen, N. (2005). Effects of face-to-face restorative justice on victims of crime in four randomized, controlled trials. *Journal of Experimental Criminology*, 1 (3), 367–395. doi: 10.1007/s11292-005-8126-y

- Slachtoffer in Beeld (2013). *Jaarverslag 2012 Stichting Slachtoffer in Beeld*. Verkregen op 10 maart 2014 van <https://www.slachtofferinbeeld.nl/Overige-Paginas/Jaarverslag/>
- Steketee, M., Woerds, S. ter, Moll, M., & Boutellier, H. (2006). *Herstelbemiddeling voor jeugdigen in Nederland: een evaluatieonderzoek naar zes pilotprojecten*. Utrecht: Verwey Jonker Instituut.
- Sutton, S. (1998). Predicting and explaining intentions and behavior: how well are we doing? *Journal of Applied Psychology*, 28 (15), 1317-1338. doi: 10.1111/j.1559-1816.1998.tb01679.x
- Umbreit, M. S., Coates, R. B., & Vos, B. (2004). Victim-offender mediation: three decades of practice and research. *Conflict Resolution Quarterly*, 22 (1-2), 279-303. doi: 10.1002/crq.102
- Wemmers, J. A., & Cyr, K. (2005). Can mediation be therapeutic for crime victims? An evaluation of victims' experiences in mediation with young offenders. *Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice*, 47 (3), 527-544.
- Zebel, S. (2012). Een quasi-experimentele studie naar de effecten van de Nederlandse slachtoffer-dadergesprekken. In: I. Weijers (red.), *De slachtoffer-dadergesprekken. In de schaduw van het strafrecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Bijlagen

1. Beschrijving steekproef

Tabel A. *Achtergrondgegevens totale steekproef en per conditie*

	Totaal	Hoge angst Lage zelfredzaam- heid	Hoge angst Hoge zelfredzaam- heid	Lage angst Lage zelfredzaam- heid	Lage angst Hoge zelfredzaam- heid
Aantal reacties	144	36	37	34	37
Gemiddelde leeftijd	35,6	38,4	35,2	34,3	34,4
Geslacht					
- Man	60 (41,7%)	15 (41,7%)	16 (43,2%)	15 (44,1%)	14 (37,8%)
- Vrouw	84 (58,3%)	21 (58,3%)	21 (56,8%)	19 (55,9%)	23 (62,2%)
Opleidingsniveau					
- Lager onderwijs	4 (2,8%)	0 (0,0%)	3 (8,1%)	1 (2,8%)	0 (0,0%)
- MBO	42 (29,2%)	13 (36,1%)	10 (27,0%)	6 (17,6%)	13 (35,1%)
- HBO	75 (52,1%)	19 (52,8%)	13 (35,1%)	24 (70,6%)	19 (51,4%)
- WO	23 (16,0%)	4 (11,1%)	11 (29,7%)	3 (8,8%)	5 (13,5%)
Zelf slachtoffer vermogensmisdrijf					
- Ja	27 (18,8%)	7 (19,4%)	7 (18,9%)	9 (26,5%)	4 (10,8%)
- Nee	116 (80,6%)	28 (77,8%)	30 (81,1%)	25 (73,5%)	33 (89,2%)
- Geen antwoord	1 (0,7%)	1 (2,8%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Kent slachtoffer vermogensmisdrijf					
- Ja	83 (57,6%)	17 (47,2%)	18 (48,6%)	21 (61,8%)	27 (73,0%)
- Nee	61 (42,4%)	19 (52,8%)	18 (51,4%)	13 (38,2%)	10 (27,0%)
- Geen antwoord	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Zelf dader vermogensmisdrijf					
- Ja	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
- Nee	143 (99,3%)	36 (100%)	36 (97,3%)	34 (100%)	37 (100%)
- Geen antwoord	1 (0,7%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Kent dader vermogensmisdrijf					
- Ja	9 (6,2%)	3 (8,3%)	2 (5,4%)	1 (2,9%)	3 (8,1%)
- Nee	135 (93,8%)	33 (91,7%)	35 (94,6%)	33 (97,1%)	34 (91,9%)
- Geen antwoord	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Zelf slachtoffer geweldsmisdrijf					
- Ja	9 (6,2%)	3 (8,3%)	3 (8,1%)	2 (5,9%)	1 (2,7%)
- Nee	134 (93,1%)	33 (91,7%)	33 (89,2%)	32 (94,1%)	36 (97,3%)
- Geen antwoord	1 (0,7%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)

Kent slachtoffer geweldsmisdrijf					
- Ja	45 (31,2%)	11 (30,6%)	12 (32,4%)	10 (29,4%)	12 (32,4%)
- Nee	98 (68,1%)	25 (69,4%)	25 (67,6%)	24 (70,6%)	24 (64,9%)
- Geen antwoord	1 (0,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)
Zelf dader geweldsmisdrijf					
- Ja	2 (1,4%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	2 (5,4%)
- Nee	142 (98,6%)	36 (100,0%)	37 (100,0%)	34 (100,0%)	35 (94,6%)
- Geen antwoord	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
Kent dader geweldsmisdrijf					
- Ja	10 (6,9%)	3 (8,3%)	1 (2,7%)	3 (8,8%)	3 (8,1%)
- Nee	133 (92,4%)	33 (91,7%)	36 (97,3%)	30 (88,2%)	34 (91,9%)
- Geen antwoord	1 (0,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (2,9%)	0 (0,0%)
Bekendheid met:					
- slachtoffer-daderbemiddeling					
- ja van gehoord	45 (31,2%)	16 (44,4%)	5 (13,5%)	15 (44,1%)	9 (24,3%)
- nee niet van gehoord	99 (68,8%)	20 (55,6%)	32 (86,5%)	19 (55,9%)	28 (75,7%)
- Slachtoffer in Beeld					
- ja van gehoord	15 (10,4%)	2 (5,6%)	5 (13,5%)	6 (17,6%)	2 (5,4%)
- nee niet van gehoord	128 (88,9%)	33 (91,7%)	32 (86,5%)	28 (82,4%)	35 (94,6%)
- geen antwoord	1 (0,7%)	1 (2,8%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)

2. Stimulusmateriaal

Scenario hoge angst

Het is vrijdagnacht 03.00 uur en u ligt te slapen. Plotseling schrikt u wakker doordat u beneden in de woonkamer gestommel hoort. U denkt dat het een inbreker is, waardoor u besluit naar beneden te gaan en te kijken wat er aan de hand is. Als u de woonkamer binnenstapt ziet, u een man met een bivakmuts op. Hij stormt op u af, geeft u een stomp in uw maag en bedreigt u met een pistool.

Vervolgens rent hij heel hard naar buiten. Nadat u bent bijgekomen en kunt opstaan, gaat u alles checken. Het blijkt dat uw portemonnee met 300 euro aan contant geld, laptop en mobiele telefoon zijn meegenomen.

Drie weken na uw aangifte bericht de politie u dat de dader is opgepakt. Daarnaast krijgt u van de politie te horen dat er een mogelijkheid bestaat tot bemiddeld contact met de dader via de Stichting Slachtoffer in Beeld, onder begeleiding van een professionele bemiddelaar.

Scenario lage angst

Het is vrijdagnacht 03.00 uur en u ligt te slapen. Plotseling schrikt u wakker doordat u beneden in de woonkamer gestommel hoort. U denkt dat het een inbreker is, waardoor u besluit naar beneden te gaan en te kijken wat er aan de hand is. Als u de woonkamer binnenstapt, ziet u niemand meer. U hoort alleen een auto erg hard wegrijden. Nadat u alles gecheckt heeft blijken uw portemonnee met 300 euro aan contant geld, laptop en mobiele telefoon te zijn meegenomen.

Drie weken na uw aangifte bericht de politie u dat de dader is opgepakt. Daarnaast krijgt u van de politie te horen dat er een mogelijkheid bestaat tot bemiddeld contact met de dader via de Stichting Slachtoffer in Beeld, onder begeleiding van een professionele bemiddelaar.

Scenario hoge zelfredzaamheid

Wanneer u te horen heeft gekregen dat er een mogelijkheid bestaat tot bemiddeld contact met de dader zet u dit aan het denken. Er wordt u uitgelegd dat u altijd voorafgaand aan het bemiddelingsgesprek door een professionele bemiddelaar uitvoerig geïnformeerd en goed voorbereid wordt op het gesprek. Hetzelfde doet de bemiddelaar met de dader, waardoor de wensen en behoeften van beide partijen voorafgaand aan het gesprek goed op elkaar zijn afgestemd. Hierdoor weten u en de dader precies wat ze van het gesprek kunnen verwachten. Vervolgens wordt er aan u stap voor stap, van aanmelding tot afronding, uitgelegd hoe een dergelijk bemiddelingsgesprek precies in zijn werk gaat. Daarbij wordt nogmaals benadrukt dat u door een gesprek met de dader het misdrijf waarschijnlijk makkelijker zult kunnen verwerken. U heeft het gevoel dat u goed genoeg bent geïnformeerd over wat een gesprek met de dader nu precies inhoudt.

Scenario lage zelfredzaamheid

Wanneer u te horen heeft gekregen dat er een mogelijkheid bestaat tot bemiddeld contact met de dader zet u dit aan het denken. Er wordt u uitgelegd dat u altijd voorafgaand aan het bemiddelingsgesprek door een professionele bemiddelaar zult worden benaderd. U blijft echter zitten met veel vragen omtrent het bemiddelingsgesprek, en hebt het idee dat u nog niet goed genoeg bent geïnformeerd over wat een gesprek met de dader nu precies inhoudt.

3. Vragenlijst

Beste respondent,

In dit onderzoek staat slachtoffer-daderbemiddeling centraal. Slachtoffer-daderbemiddeling is bemiddeling tussen slachtoffers en daders van misdrijven om samen te kijken naar de vragen rondom een misdrijf, de motieven en de gevolgen ervan. Dit helpt beide partijen om het incident los te laten. Deelname aan slachtoffer-daderbemiddeling is geheel vrijwillig en vindt plaats onder begeleiding van een professionele en neutrale bemiddelaar.

Allereerst volgen een aantal achtergrondvragen. Daarna wordt een fictieve situatie van een inbraak geschetst. We vragen u de situatie aandachtig te lezen. Stel dat u het slachtoffer bent, in hoeverre zou u eens of oneens zijn met de gegeven stellingen?

Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 10 minuten. Deelname is vrijwillig en u kunt op elk moment stoppen met het onderzoek. Uiteraard worden de gegevens op anonieme wijze verwerkt.

Heeft u vragen of wilt u op de hoogte blijven van de uitkomsten van dit onderzoek? Dan kunt u mailen naar m.a.r.lentfert@student.utwente.nl.

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Marèl Lentfert
Psychologie
Universiteit Twente

1. Ik heb bovenstaande instructie begrepen
☐ Ja
☐ Nee

Enkele achtergrondvragen

2. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

3. Wat is uw leeftijd?

4. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- Basisonderwijs (lagere school)
- Lager onderwijs (lbo – mavo/vmbo – mbo1)
- Middelbaar onderwijs (mbo 2-4 – havo/vwo)
- Hoger onderwijs (hbo – bachelor)
- Wetenschappelijk onderwijs (doctoraal/master – doctoraat)

5. Heeft u ooit eerder gehoord van de mogelijkheid tot slachtoffer-daderbemiddeling?

- Ja, ik ben met slachtoffer-daderbemiddeling in aanraking geweest
- Ja, ik heb van slachtoffer-daderbemiddeling gehoord
- Nee, ik heb niet eerder van slachtoffer-daderbemiddeling gehoord

6. Indien ja, hoe bent u in aanraking geweest met slachtoffer-daderbemiddeling of hoe heeft u er van gehoord?

7. Was u voor dit onderzoek bekend met de Stichting Slachtoffer in Beeld?

- Ja, ik ben in aanraking geweest met de Stichting Slachtoffer in Beeld
- Ja, ik heb gehoord van de Stichting Slachtoffer in Beeld
- Nee, ik heb niet eerder gehoord van de Stichting Slachtoffer in Beeld

8. Indien ja, hoe bent u in aanraking geweest met de Stichting Slachtoffer in Beeld of hoe heeft u er van gehoord?

Nu volgt een fictieve situatie. Probeer u zich zo goed mogelijk in te leven in het slachtoffer.

<Scenario>

Geef aan in hoeverre de volgende stellingen van toepassing zijn:

9. Als slachtoffer ben ik ... geworden door de inbraak	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
angstig	☐	☐	☐	☐	☐
bang	☐	☐	☐	☐	☐
paniekerig	☐	☐	☐	☐	☐
gespannen	☐	☐	☐	☐	☐
nerveus	☐	☐	☐	☐	☐
ongerust	☐	☐	☐	☐	☐

10. Als slachtoffer in deze situatie ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
zou ik me onzeker voelen of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik erover twijfelen of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik erover aarzelen of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik niet kunnen besluiten of ik een gesprek met de dader aan zou kunnen	☐	☐	☐	☐	☐

11. Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat bemiddeling voor mij ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
waardevol is	☐	☐	☐	☐	☐
nuttig is	☐	☐	☐	☐	☐
zinnig is	☐	☐	☐	☐	☐
schadelijk is	☐	☐	☐	☐	☐
belangrijk is	☐	☐	☐	☐	☐
nadelig is	☐	☐	☐	☐	☐

12. Als slachtoffer in deze situatie denk ik dat mijn partner/familie/vrienden bemiddeling voor mij ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
waardevol vinden	☐	☐	☐	☐	☐
nuttig vinden	☐	☐	☐	☐	☐
zinnig vinden	☐	☐	☐	☐	☐
schadelijk vinden	☐	☐	☐	☐	☐
belangrijk vinden	☐	☐	☐	☐	☐
nadelig vinden	☐	☐	☐	☐	☐

13. Als slachtoffer in deze situatie ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
zou ik voldoende zelfverzekerd zijn om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik het moeilijk vinden om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik vertrouwen in mijzelf hebben om deel te nemen aan slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐

14. Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik mij ... voelen	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
boos	☐	☐	☐	☐	☐
nijdig	☐	☐	☐	☐	☐
kwaad	☐	☐	☐	☐	☐
gefrustreerd	☐	☐	☐	☐	☐
woedend	☐	☐	☐	☐	☐

15. Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik ... voelen	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
walging	☐	☐	☐	☐	☐
aversie	☐	☐	☐	☐	☐
verachting	☐	☐	☐	☐	☐
afkeer	☐	☐	☐	☐	☐
minachting	☐	☐	☐	☐	☐

16. Als ik een maand na het misdrijf zou terugdenken aan de dader dan zou ik mij ... voelen	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
angstig	☐	☐	☐	☐	☐
bang	☐	☐	☐	☐	☐
paniekerig	☐	☐	☐	☐	☐
gespannen	☐	☐	☐	☐	☐
nerveus	☐	☐	☐	☐	☐
ongerust	☐	☐	☐	☐	☐

17. Als slachtoffer in deze situatie ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
zou ik graag antwoord van de dader willen op mijn vragen	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik behoefte hebben om de dader te vertellen over de gevolgen van zijn daad	☐	☐	☐	☐	☐

zou ik meer willen weten over de motieven en achtergrond van de dader	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik graag willen weten of de dader zich schaamt voor zijn daad	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik graag excuses willen ontvangen van de dader voor zijn daad	☐	☐	☐	☐	☐

18. Als slachtoffer in deze situatie ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
zou ik meer informatie willen over slachtoffer-daderbemiddeling	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik me via een medewerker van Slachtofferhulp laten aanmelden voor bemiddeling bij Slachtoffer in Beeld	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik me zelf aanmelden voor slachtoffer-daderbemiddeling bij Slachtoffer in Beeld	☐	☐	☐	☐	☐

19. Als slachtoffer in deze situatie ...	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
zou ik op geen enkele wijze contact willen met de dader van deze inbraak	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik deze dader het niet waard vinden om een bemiddelingsgesprek mee te voeren	☐	☐	☐	☐	☐
zou ik vinden dat niet ik, maar de dader het initiatief zou moeten nemen voor een bemiddelingsgesprek	☐	☐	☐	☐	☐

Ten slotte volgen enkele achtergrondvragen. Een vermogensmisdrijf is een delict tegen iemands eigendom of bezit. Voorbeelden zijn diefstal, fraude en oplichting.

20. Bent u zelf ooit slachtoffer geworden van een vermogensmisdrijf?

- Ja
- Nee

21. Kent u iemand in uw omgeving (partner/familie/vrienden) die slachtoffer is geworden van een vermogensmisdrijf?

- Ja
- Nee

22. Bent u zelf ooit veroordeeld voor een vermogensmisdrijf?

- Ja
- Nee

23. Kent u iemand in uw omgeving (partner/familie/vrienden) die veroordeeld is voor een vermogensmisdrijf?

- Ja
- Nee

Een geweldsmisdrijf is een opzettelijke uitoefening van lichamelijke kracht tegen een persoon of zaak, waarbij er schade wordt veroorzaakt bij deze persoon of zaak. Voorbeelden zijn een overval met geweld en lichamelijke mishandeling.

24. Bent u zelf ooit slachtoffer geworden van een geweldsmisdrijf?

- Ja
- Nee

25. Kent u iemand in uw omgeving (partner/familie/vrienden) die slachtoffer is geworden van een geweldsmisdrijf?

- Ja
- Nee

26. Bent u zelf ooit veroordeeld voor een geweldsmisdrijf?

- Ja
- Nee

27. Kent u iemand in uw omgeving (partner/familie/vrienden) die veroordeeld is voor een geweldsmisdrijf?

- Ja
- Nee

28. Dit is het einde van de vragenlijst. Vragen en/of opmerkingen over het onderzoek kunt u hieronder plaatsen.

Wilt u op de hoogte blijven van dit onderzoek of heeft u verdere vragen en/of opmerkingen dan kunt u mailen naar m.a.r.lentfert@student.utwente.nl.

Nogmaals hartelijk dank voor u medewerking!